

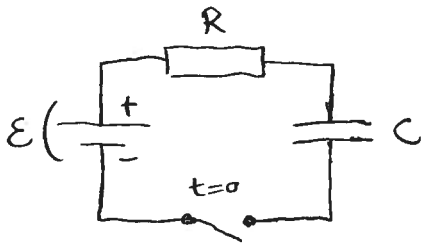
Övning 8 SKIII

Repetition

V SVÄNGNINGSKRETSAR (RLC) (kap. 26, 30)

Kretsanalys

RC-krets

$$\mathcal{E} = \frac{q}{C} + iR$$

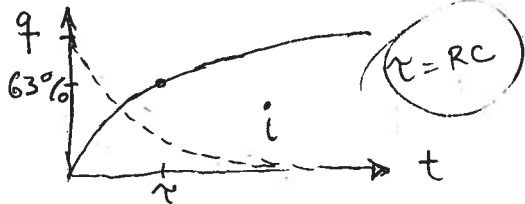
ger

$$\frac{dq}{dt} + \frac{1}{RC}q = \frac{\mathcal{E}}{R}$$

∴ Inhomogen differentialekvation!

★ Lösning:

$$q(t) = \mathcal{E}C(1 - e^{-t/RC})$$

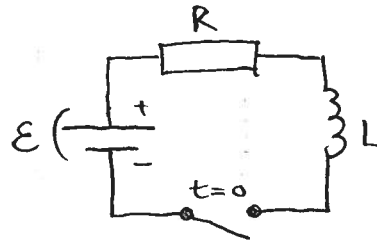
★ Effekt: $P = U \cdot I \Rightarrow$

$$P_E = \frac{dW_E}{dt} = \frac{q}{C} \cdot \frac{dq}{dt}$$

★ Energi: $W = \int P \Rightarrow$

$$W_E = \frac{q^2}{2C}$$

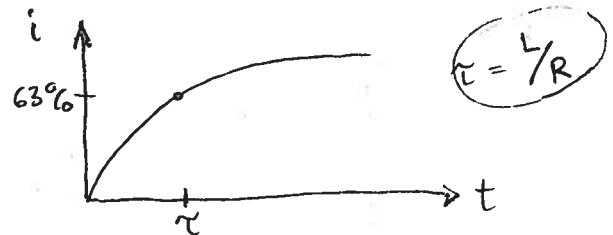
RL-krets

$$\mathcal{E} = L \frac{di}{dt} + iR$$

$$\frac{di}{dt} + \frac{R}{L}i = \frac{\mathcal{E}}{L}$$

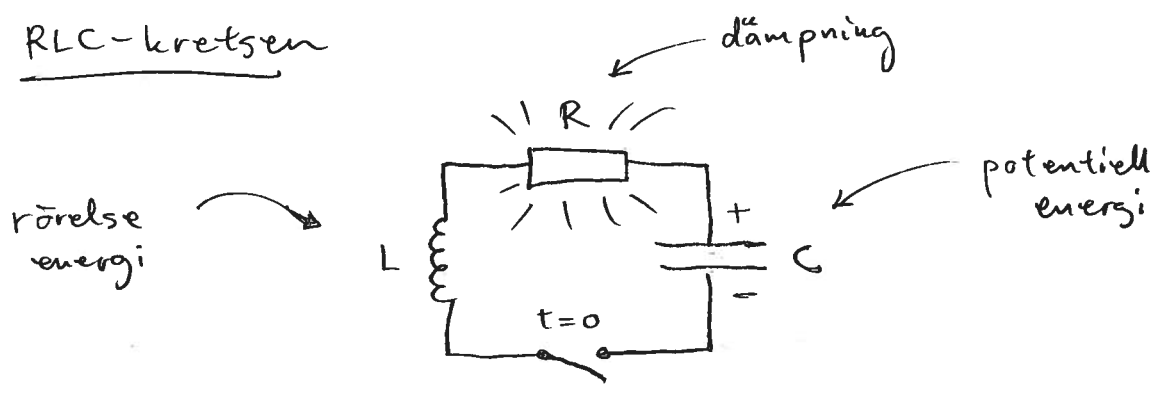
$$i(t) = \frac{\mathcal{E}}{R}(1 - e^{-\frac{R}{L}t})$$

$$P_B = \frac{dW_B}{dt} = i \cdot L \frac{di}{dt}$$

$$W_B = \frac{Li^2}{2}$$

RLC-kretsen

Energibetraktelse

$$W = W_B + W_E = \frac{Li^2}{2} + \frac{q^2}{2C}$$

Energiförlust (dämpning) i R!

$$\Rightarrow \frac{dW}{dt} = -Ri^2 \quad ; \quad i = \frac{dq}{dt}$$

ger

$$L \frac{d^2q}{dt^2} + R \frac{dq}{dt} + \frac{1}{C}q = 0$$

∴ Homogen differentiation!

* Lösning: $q(t) = q_{max} e^{-\frac{R}{2L}t} \cos(\omega't)$

OSCILLATOR! (svängningskrets)

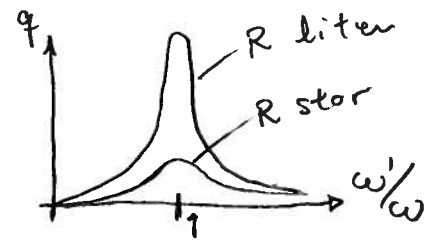
där $\omega' = \sqrt{\frac{1}{LC} - \left(\frac{R}{2L}\right)^2}$

Frekvensfilter!

- C: släpper igenom höga frekvenser
- L: släpper igenom låga frekvenser

R=0 ger svängning vid resonansfrekvens

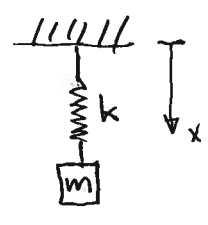
$$\omega = \omega' \frac{1}{\sqrt{LC}}$$

Jmf. mekanisk oscillator

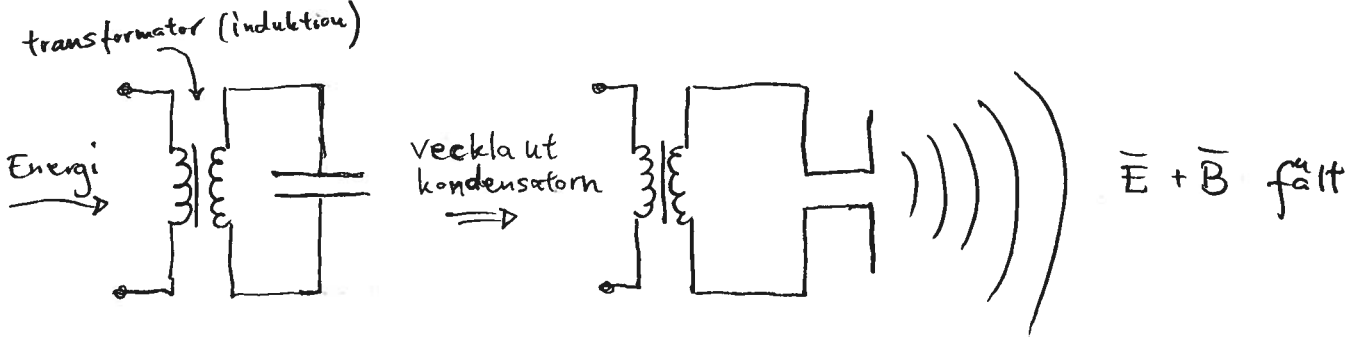
$$m \frac{dx^2}{dt^2} + kx = 0$$

$$\frac{1}{\sqrt{LC}} = \sqrt{\frac{k}{m}}$$

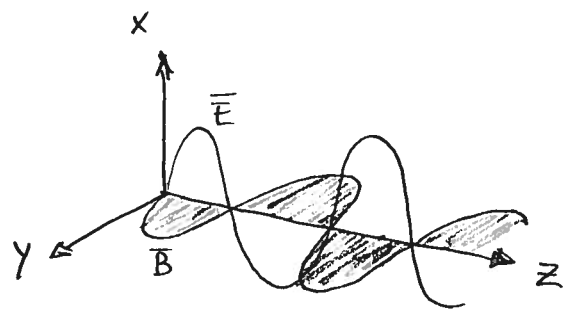
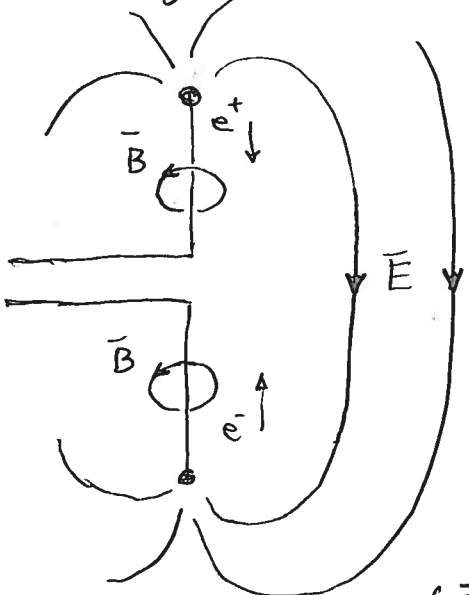
VI ELEKTROMAGNETISK VÄGUTBREDNING (kap. 32)

(tidsvarierande fält, svängningar)

Svängningskrets

Strålände svängningskrets

propageringsriktning

$\vec{E}$ och $\vec{B}$ alltid vinkelräta!

($\vec{B}$ -fält rörelseenergi q
 $\vec{E}$ -fält potentiell energi q)

Analys av Maxwell's ekvationer ger

Vågekvationer

$$\frac{\partial^2 \vec{E}}{\partial t^2} = \frac{1}{c^2} \frac{\partial^2 \vec{E}}{\partial x^2}$$

1 dim p.s.s. för $\vec{B}$

Lösning:

$$\left. \begin{aligned} \vec{E} &= E_0 \cos(kz - \omega t) \vec{e}_x \\ \vec{B} &= B_0 \cos(kz - \omega t) \vec{e}_y \end{aligned} \right\} \begin{aligned} 3\text{-dim: } \vec{E} &= \text{Re} \{ E_0 e^{-i(\vec{k} \cdot \vec{r} - \omega t)} \vec{e}_x \} \\ 3\text{-dim: } \vec{B} &= \text{Re} \{ B_0 e^{-i(\vec{k} \cdot \vec{r} - \omega t)} \vec{e}_y \} \end{aligned}$$

Poyntings vektor - energi transport

$$\vec{S} = \frac{1}{\mu_0} \vec{E} \times \vec{B}$$

Intensitet

$$I = |\vec{S}|_{\text{avg}} = \frac{1}{2c\mu_0} |\vec{E}|^2$$

Komplex vågfunktion!

k : vågtal $k = 2\pi/\lambda$
 ω : vinkel frekv. $\omega = 2\pi f$

Våghastighet: $v = \frac{k}{\omega}$, $c = \frac{1}{\sqrt{\mu_0 \epsilon_0}} = \frac{|E_0|}{|B_0|}$

Komplexa metoder (visardiagram)

Eulers formel

$$e^{jx} = \cos x + j \sin x$$

$$j = \sqrt{-1} \quad (\text{i ström})$$

Låt $x = \omega t + \varphi \Rightarrow \cos(\omega t + \varphi) = \text{Re}\{e^{jx}\}$

* Appllicerat på spänning (och ström) kan vi då skriva

$u(t) = U_0 \cos(\omega t + \varphi) = \text{Re}\{U_0 e^{j\varphi} e^{j\omega t}\}$

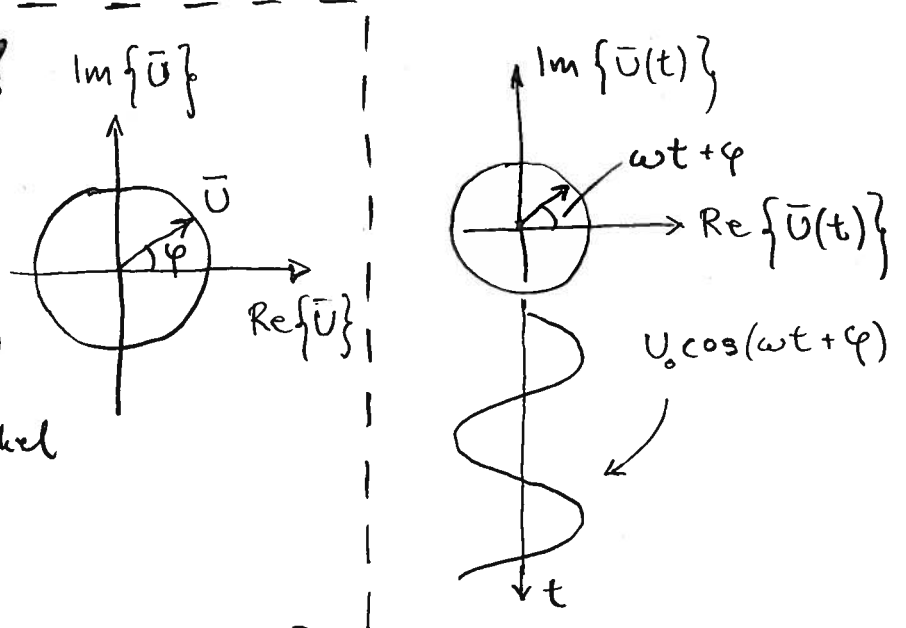
Låt $\bar{U}(t) = U_0 e^{j\varphi} e^{j\omega t} \rightarrow$ VISARE (vektor, phasor):

Skippa tidsberoendet!

Komplex amplitud

$$\bar{U} = U_0 e^{j\varphi}$$

där
 $|\bar{U}| = U_0$: spänningens amplitud
 $\arg(\bar{U}) = \varphi$: - μ - fasvinkel

jw-metoden

Vad är jw? $\rightarrow$ Kommer av derivata!

* Låt $i(t) = I_0 \cos(\omega t + \varphi) \Rightarrow \frac{di}{dt} = I_0 \omega \cos(\omega t + \varphi + \pi/2)$

Komplex amplitud: $\bar{I} = I_0 e^{j\varphi}$ ger $\dot{\bar{I}} = I_0 \omega e^{j(\varphi + \pi/2)} = j\omega I_0 e^{j\varphi} = j\omega \bar{I}$

! Derivation i tiden svarar i komplexräkning mot multiplikation jw !

ex. $Z = R + jX$ (impedans = resistans + reaktans)

Induktans: $\text{---} \text{---} \text{---} \quad u = L \frac{di}{dt}$

$$Z_L = \frac{U}{i} = L \frac{\dot{i}}{i} = j\omega L = jX_L$$

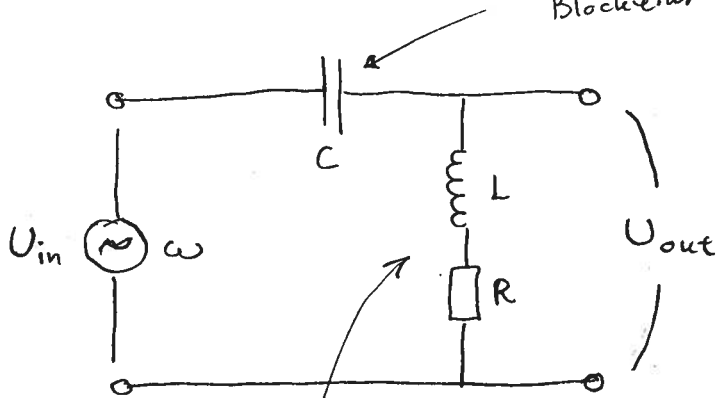
Kapacitans: $\text{---} \text{---} \text{---} \quad u = q/c$

$$Z_C = \frac{U}{i} = \frac{q/c}{dq/dt} = \frac{\bar{q}/c}{\dot{\bar{q}}} = \frac{1}{j\omega c} = jX_C$$

31.49)

Hög-pass-filter

Blockerar låga frekvenser!

Kortsluter låga frekvenser!

Sökt : $\left| \frac{U_{out}}{U_{in}} \right|$ som funktion av ω ?

Kirchoffs spänningslag $\sum \mathcal{E}_j = \sum Z_k I_k$

ger $U_{in} - U_C - \underbrace{(U_L + U_R)}_{U_{out}} = 0$

$$\Rightarrow \frac{|U_{out}|}{|U_{in}|} = \frac{|U_L + U_R|}{|U_C + U_L + U_R|} = \left\{ U = ZI \right\}_{\text{Samma } I!} = \frac{|Z_L + Z_R|}{|Z_C + Z_L + Z_R|}$$

Vi har :

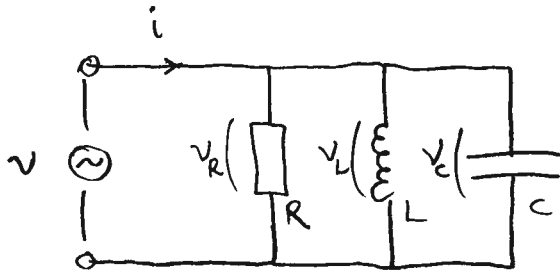
$$\begin{cases} Z_C = \frac{1}{j\omega C} \\ Z_L = j\omega L \\ Z_R = R \end{cases}$$

$$\Rightarrow \frac{|U_{out}|}{|U_{in}|} = \frac{R + j\omega L}{R + \frac{1}{j\omega C} + j\omega L} = \frac{\sqrt{R^2 + \omega^2 L^2}}{\sqrt{R^2 + \left(\omega L - \frac{1}{\omega C}\right)^2}}$$

ω litet : $\frac{|U_{out}|}{|U_{in}|} \approx \sqrt{\frac{R^2}{R^2 + \frac{1}{\omega^2 C^2}}} \approx \sqrt{\frac{R^2 \omega^2 C^2}{R^2 \omega^2 C^2 + 1}} \approx \underline{\underline{R\omega C}}$

ω stort : $\frac{|U_{out}|}{|U_{in}|} \approx \sqrt{\frac{R^2 + \omega^2 L^2}{R^2 + \omega^2 L^2}} \approx \underline{\underline{1}} \quad \text{V.S.V.}$

31.54) RLC - parallellkrets

Sökt : a) Visa att $v_L = v_R = v_C = v$

och $i_R + i_L + i_C = i$

b) Faser i_R, i_L, i_C m.a.p. v ?

c) Visa att amplituden $I = \sqrt{I_R^2 + (I_C - I_L)^2}$

d) $Z = \left(\frac{1}{R^2} + (\omega C - \frac{1}{\omega L})^2 \right)^{-1/2}$

a) Enligt Kirchoffs spänningslag: $\sum \varepsilon_i = \sum Z_k i_k$ är alla momentana och effektiva spänningar lika i en parallellkrets.

Kirchoffs strömlag $\sum i_k = 0$

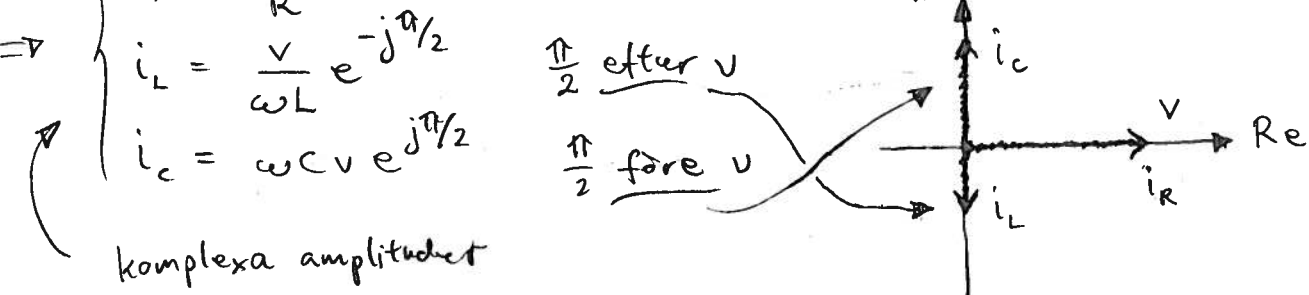
ger $i = i_R + i_L + i_C$

b) För total impedans har vi: $i = \frac{v}{Z} = \frac{v}{|Z|} e^{-j \arg(Z)}$

För resistans: $i_R = \frac{v}{R}$; och reaktans: $i_L = \frac{v}{jX_L}$; $i_C = \frac{v}{jX_C}$

$Z = R + jX$; $X_L = \omega L$, $X_C = -\frac{1}{\omega C}$

$i_R = \frac{v}{R} e^{j0}$; $i_L = \frac{v}{\omega L} e^{-j\pi/2}$; $i_C = \omega C v e^{j\pi/2}$; i fas v Komplextt visardigram!

komplexa amplituden

forts.

komplex amplitud.

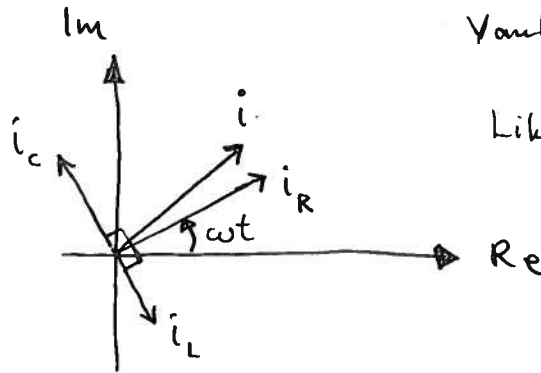
$$c) \text{ Allmänt: } i(t) = I_0 e^{j\varphi} e^{j\omega t} = \bar{I} e^{j\omega t}$$

Def. reel amplitud

$$I_0 = |\bar{I}| = |i|$$

Def. fas:

$$\varphi = \arg(I) = \varphi$$

Vanligtvis släppas denna term!
Lika för harmoniska svängning.

Geometri, vektoraddition ger

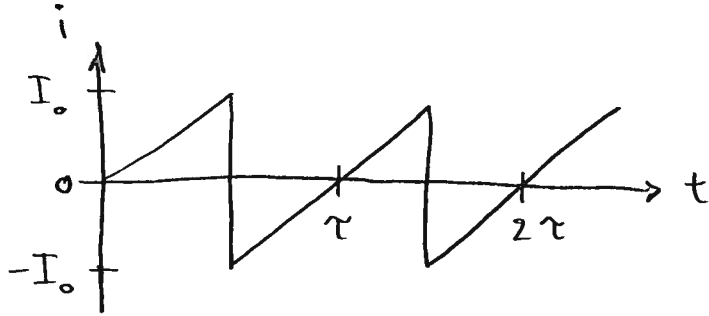
$$\begin{aligned} I_0 &= |i| = |i_R + i_C + i_L| = \\ &= \left| \frac{V}{R} + j\omega C V - j \frac{V}{\omega L} \right| = \\ &= \sqrt{\left(\frac{V}{R}\right)^2 + \left(\omega C V - \frac{V}{\omega L}\right)^2} = \\ &= \sqrt{I_R^2 + (I_C - I_L)^2} \quad \star \end{aligned}$$

d) $I_0 = \frac{V}{|Z|}$ där

$$|Z| = \left| \left(\frac{1}{R} + \frac{1}{j\omega L} + j\omega C \right)^{-1} \right|$$

$$\begin{aligned} \Rightarrow I_0 &= V \cdot \frac{1}{|Z|} = V \cdot \sqrt{\frac{1}{R^2} + \left(\omega C - \frac{1}{\omega L}\right)^2} \\ &= \sqrt{\frac{V^2}{R^2} + \left(\omega C V - \frac{V}{\omega L}\right)^2} = \star \quad \text{v.s.v.} \end{aligned}$$

31.63) Medelvärde och effektivvärde.

Sökt i_{avg} och i_{RMS} ?

a) Absolutbeloppet av momentana medelvärden = 0 p.g.a Symmetri!
 $|i_{avg}| = \frac{I_0 + (-I_0)}{2} = 0$

b) Är strömmen periodisk med periodtiden T kan vi tala om ett medelvärde av den utvecklade effekter genom en resistans:

$$P = \frac{1}{T} \int_0^T p(t) dt$$

där $p(t) = R \cdot (i(t))^2$

(Notera $i(t) = I_0$
 $\Rightarrow p(t) = RI_0^2 = P_0$)

$$\Rightarrow P = \frac{1}{T} \int_0^T R (i(t))^2 dt = R I_{eff}^2$$

↑ Strömmens effektivvärde!

$$\begin{aligned} \therefore I_{eff} &= \sqrt{\frac{1}{T} \int_0^T i^2 dt} = \left\{ \text{halva perioden: } i(t) = \frac{2I_0 t}{T} \right\} = \\ &= \sqrt{\frac{1}{T/2} \int_0^{T/2} \left(\frac{2I_0 t}{T}\right)^2 dt} = \sqrt{\frac{2}{T} \frac{4I_0^2}{T^2} \left[\frac{t^3}{3}\right]_0^{T/2}} \\ &= \frac{I_0}{\sqrt{3}} : \text{Svar} \end{aligned}$$

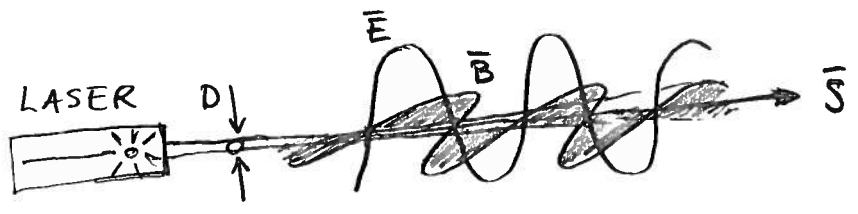
! Notera För $i(t) = I_0 \cos(\omega t)$ gäller

$$I_{eff} = \frac{I_0}{\sqrt{2}}$$

32.41)

Intensitet, fältstyrka i laserljus.

Känt: Effekt: $P = 3.20 \text{ mW}$
 Stråldiameter $D = 2.50 \text{ mm}$

a) E_0 och B_0 ?

Vi har energi flödet från Poyntings vektor:

$$\vec{S} = \frac{1}{\mu_0} \vec{E} \times \vec{B}$$

$$\begin{cases} \vec{E} = E_0 \sin(kz - \omega t) \vec{e}_x \\ \vec{B} = B_0 \sin(kz - \omega t) \vec{e}_y \end{cases}$$

$$\begin{aligned} \Rightarrow \vec{S} &= \frac{1}{\mu_0} E_0 \sin(kz - \omega t) B_0 \sin(kz - \omega t) \vec{e}_x \times \vec{e}_y \\ &= \frac{E_0 B_0}{\mu_0} \sin^2(kz - \omega t) \vec{e}_z \end{aligned}$$

Def. Intensitet: $I = |S|_{avg}$

ger $I = \langle \frac{E_0 B_0}{\mu_0} \sin^2(kz - \omega t) \rangle = \frac{E_0 B_0}{2\mu_0} = \left\{ B_0 = \sqrt{\epsilon_0 \mu_0} E_0 \right\}$ vakuum:

medel = $\frac{1}{2}$

$$= \frac{1}{2} \sqrt{\frac{\epsilon_0}{\mu_0}} E_0^2$$

$$I = \frac{P}{A} = \frac{\text{effekt}}{\text{area}} = \frac{P}{\pi(D/2)^2}$$

$$\begin{cases} E_0 = \sqrt{2I \sqrt{\frac{\mu_0}{\epsilon_0}}} = 701 \text{ V/m} \\ B_0 = \sqrt{\epsilon_0 \mu_0} E_0 = 2.34 \cdot 10^{-6} \text{ T} \end{cases}$$

Notera!
 ljushastigheten:
 $c = \frac{1}{\sqrt{\epsilon_0 \mu_0}}$

∴ forts.

- b) Potentiell energi lagrat i $\bar{E}$ -fält
 Kinetisk — h — $\bar{B}$ -fält

Momentant:

$$W_E = \frac{1}{2} \epsilon_0 |\bar{E}|^2 \quad ; \quad W_B = \frac{1}{2\mu_0} |\bar{B}|^2$$

Medel:

$$|W_E|_{\text{avg}} = \frac{1}{2} \epsilon_0 \frac{1}{2} E_0^2 = 1,09 \mu\text{J}/\text{m}^3$$

$$|W_B|_{\text{avg}} = \frac{1}{2\mu_0} \frac{1}{2} B_0^2 = \text{— h —}$$

eftersom $|\bar{E}|_{\text{avg}}^2 = \langle \sin^2(kz - \omega t) \rangle = \frac{1}{2}$

- c) Total energi i 1 meter stråle ?

$W_E = W_B$: energidensitet / volymenhet.

$$W_{\text{volym}} = (|W_E|_{\text{avg}} + |W_B|_{\text{avg}}) \cdot V =$$

$$= \left\{ V = \pi \left(\frac{D}{2}\right)^2 \cdot L \right\} =$$

$$= \frac{1}{4} \left(\epsilon_0 E_0^2 + \frac{1}{\mu_0} B_0^2 \right) \frac{\pi D^2}{4} L =$$

$$= \left\{ B_0 = \sqrt{\epsilon_0 \mu_0} E_0 \right\} =$$

$$= \frac{1}{8} \epsilon_0 E_0^2 \pi D^2 L = 1,07 \cdot 10^{-11} \text{ J}$$